

La pintura del Bon Pastor, respon a un corrent devocional concret, propi del segle XVII i que tingué una pervivència molt limitada: "Rebaño del Bon Pastor i més perfecte esclavitud de Jesús Sacramentat, Maria Immaculada y Joseph Just". Aquest "rebanyo" o esclavitud (podem llegir germandat o confraria), té els orígens en el sí de l'Orde Franciscà i encara que no es pugui precisar la data de fundació sabem que comptava amb les aprovacions i privilegis de varis papes de la segona meitat del segle XVII. Climent X, l'any 1675 amb el Breu Pastoralis Officii va prohibir-ne la vida corporativa i el culte. Aquest curt espai de temps fou suficient perquè la devoció fos coneguda a Mallorca i calés en el sí de la pietat popular. Així trobem varis quadres germans a aquest de Sencelles: en els convents franciscans de Palma, d'Artà, d'Inca i de Llucmajor, a les parròquies de Sant Jaume de Palma, de Porreres, de Muro, de Consell i de Fornalutx (procedent de l'ex convent de Jesús, de l'Observança Franciscana, de Sóller), en el monestir de Santa Clara, en el convent de les franciscanes Filles de la Misericòrdia de Pina, etc.

A hores d'ara encara no s'ha pogut trobar documentació relativa a aquesta pintura, però per les dades que disposem, de la història de l'esclavitud la podem datar d'abans de 1675 i no anterior al 1644.

És ben curiós l'esquema iconogràfic que es repeteix en tots els quadres d'aquesta devoció. El Bon Pastor descansa enmig d'un prat i a sobre d'un mar de sang que raja de les pròpies nafres. Es veu rodejat d'ovelles que s'abeuren d'aquelles secrecions i, algunes, pugen a la falda de Crist i penetren al costat obert.

Per sobre, envoltat d'uns núvols que pretenen donar un aire d'abstracció al conjunt, s'albiren dues escenes que tenen per protagonista a una jove amortallada, que mor i que es glorificada, sempre assistida pels personatges de la Sagrada Família. De proporcions més grans, en el centre del quadre i part damunt la figura del Bon Pastor, la mateixa jove té al voltant a Maria i a Sant Josep, els quals la tenen encadenada pel coll, i sobre el seu cap es recolza un cor sobre el que rau la custòdia eucarística. A la part dreta de la composició i per reforçar la pertinença d'aquesta esclavitud als corrents franciscans, hi apareix la Puríssima Concepció oprimint la fera apocalíptica.

Texts: Jordi Llabrés

Tres llenços restaurats

Detall de la pintura del Bon Pastor

Detall de la Mare de Déu del Roser

*per la Parròquia
de Sant Pere de Sencelles*

Sencelles, febrer de 2024

Amb satisfacció la comunitat cristiana de Sencelles celebra que hagin estat restaurades tres obres pictòriques que formen part del seu ric patrimoni artístic i històric. La recuperació d'aquests llenços d'època barroca, ha estat possible gràcies al conveni signat entre el **Bisbat de Mallorca i el Consell de Mallorca**. Les tasques de restauració s'han realitzat a Ciutat, en els tallers de **Xicaranda. Conservació i Restauració de Bens Culturals**.

La pintura de la Mare de Déu del Roser, de la Rosa o del Rosari, és un llenç realitzat per el retaule de la Capella del Roser i amb una funció molt concreta. Abans de la reforma litúrgica del Concili Vaticà II servia per tapar el nínxol i figura principal de la seva capella, durant el temps que anomenem de Passió. La resta de l'any romania oculta darrera el dit moble i era pujat i davallat amb un sistema de corriolets i pesos. Aquest tipus de pintures rebien el nom de transparents (en castellà bocaportes) i el seu significat no era altre que el d'eclipsar el culte a la Mare de Déu i als sants, durant els dies previs a la Setmana Santa en que tot es centrava en la Passió i Mort del Bon Jesús, obra magna de la nostra Redempció.

La documentació de l'Obreria del Roser ens permet datar aquesta pintura com a obra de de Mateu Ferrer, de l'any 1744. El model iconogràfic emprat per aquest prové de segles enrere i es basa en gravats que circulaven en els cercles de pietat i artístics del Barroc i més antics. A l'escena central hi apareix la Mare de Déu del Rosari envoltada d'angelets i dins una mena de marc format per quinze medallons que representen cada un dels misteris tradicionals del rosari marià. Aquests medallons van entrellaçats amb motius de rocalla. A Sencelles trobem un antecedent iconogràfic a aquesta obra, l'antic retaule de la mateixa advocació, obra de M. López, datada de 1567 i restaurada l'any 2014, gràcies al suport econòmic de la Fundació Mossèn Bartomeu Oliver.

La pintura de la Circumcisió del Bon Jesús, és un llenç realitzat ex professo per presidir el retaule de la Capella del Nom de Jesús. Aquest moble d'època barroca, originalment fou construït per mostrar tot un conjunt de pintures que gràcies a aquesta intervenció ara es mostra complet i in situ. L'any 1919 el llenç de la Circumcisió havia estat retirat, per fer lloc a un nínxol on col·locar-hi una figura del Nen Jesús.

La documentació de l'Obreria del Nom de Jesús ens permet datar aquesta pintura com a obra del pintor, que creiem local, Jaume Ramonell, de 1755. El model iconogràfic emprat per l'autor prové de segles enrere. A Sencelles hi trobem un antecedent com és l'antic retaule del Nom de Jesús, obra de M. López, restaurat l'any 1985 i ara conservat a l'Oratori de la Mare de Déu del Carme de Ruberts.

L'escena del nostre llenç, representa l'episodi bíblic de la Circumcisió i la imposició del Nom de Jesús al Messies, segons les fonts canòniques: "Quan van complir-se els vuit dies i hagueren de circumcidar l'infant, li van posar el nom de Jesús; era el nom que havia indicat l'àngel abans que el concebés la seva mare" (Lc. 2, 21). S'hi destrien les figures del Nin Jesús, la del sacerdot de la Sinagoga que el sosté i la d'un ministre o mohel que realitza la pròpia circumcisió. Dos escolans sostenen unes atxes enceses i un altra que subjecte la bacina on s'hi havia de dipositar la sang vesada pel mateix Crist i el Sant Prepuç. A l'esquerra de la composició, pren força la figura de la Mare de Déu, amb posat de plany i amb la ma a sobre del pit, experimentant ja el dolor d'aquella primera espasa que travessaria el seu cor, tractada en els llibres de meditació propis de la Contrareforma. També hi veiem a Sant Josep amb la vara florida de Jessè, a Santa Elisabet, la cosina de Maria, que sembla que vulgui defugir de l'escena revestida de dolença i al seu filllet, Sant Joan, que amb una filactèria ens anuncia que Jesús és el mateix Anyell del sacrifici de Déu. En segon terme, encara, un altre personatge, que podríem identificar com a Zacaries, pare del Precursor i sacerdot de l'Antiga Aliança.

A d'alt de tot de l'escena i veiem, enmig d'una aureola radiant, els sagrats Cors de Jesús i de Maria, amb els seus atributs iconogràfics propis. Ben segur que aquesta és la representació sacricordiana més primigènia que han pogut venerar els sencellers i que podria substituir l'anagrama esplendorós del Nom de Jesús, més propi d'aquesta iconografia.